

Linschoten: 'Natuurlijk twijfel ik wel eens, ik ben een beroepstwifelaar'

Ton Bennink,
Monique van Blijswijk

Isn=24887

Dit artikel maakt deel uit van een serie interviews waarin diverse betrokkenen hun licht laten schijnen over het rapport van de commissie Kortmann ('Van keurslijf naar keurmerk'), het concept Arbobesluit en de privatisering van de sociale verzekeringen. Eerder verschenen interviews met Rinnooy Kan (VNO), Stekelenburg (FNV) en Westerlaken (CNV).

Staatssecretaris Robin Linschoten van SZW vindt de kritiek uit de samenleving en de politiek op zijn plannen voor het invoeren van de premiedifferentiatie voor de WAO en het afschaffen van de ZW wel meevallen. 'Als mijn voorgangers die woorden maar in de mond namen, stond het Malieveld vol demonstranten. Er zijn kabinetten gevallen omdat ze twee wachtdagen in de ZW wilden invoeren. In dat perspectief gezien valt de kritiek op mijn plannen reuze mee.'



De staatssecretaris heeft haast, grote haast. Op 1 januari 1996 wordt de huidige Ziektewet afgeschaft. Dan moet het loon tijdens ziekte van een werknemer door de werkgever doorbetaald worden. Hij kan ervoor kiezen om dat risico zelf te dragen of zich er tegen te verzekeren. Eigenlijk had op die datum ook de geprivatiseerde WAO werkelijkheid moeten zijn. Op advies van zijn eigen ambtenaren, die grote problemen bij de uitvoeringsorganisaties vreesden, gaan de WAO-plannen van Linschoten een jaartje de koelkast in voordat ze worden uitgevoerd. Maar uiterlijk 1 april 1996 moeten ze in de Staatscourant staan zodat 1 januari 1997 wél gehaald wordt. Linschoten: 'Ik heb haast met de plannen. Maar ik ben zelf tot de conclusie gekomen dat een implementatie van premiedifferentiatie in de WAO en het onderbrengen van arbeidsongeschiktheidsrisico's bij particuliere verzekeraars per 1 januari 1996 zeer onverstandig zou zijn. We moeten niet overhaast te werk gaan. Het is een majeure operatie en risico's voor "bedrijfsongevallen" waren niet uitgesloten. Vandaar dit uitstel. Een goede uitvoering vereist een voorbereiding van zes tot negen maanden. Per 1 januari 1997 moeten de voorstellen uitgevoerd worden.'

Dit uitstel wordt volgens Linschoten zeker geen afstel. 'Van uitstel komt afstel is een prachtig gezegde, maar hier niet van toepassing. De voorstellen liggen bij de Raad van State

en zullen dit najaar bij de Tweede Kamer worden ingediend. Ik heb hele goede argumenten om ze te verdedigen en ik verwacht dan ook zeker geen problemen.'

Linschoten: niet onder de indruk van alle weerstand.
Foto: Hendriksen-Valk

Beroepstwifelaar

Eerder dit jaar legde de staatssecretaris het advies van de Sociaal Economische Raad (SER) over de plannen met de WAO en Ziektewet naast

zich neer. De vakbeweging reageerde ontstemd. CNV-voorman Anton Westerlaken betichtte Linschoten in *Arbeidsomstandigheden* 7/8 van botte onbeschaamdheid en FNV-voorman Stekelenburg sprak van een ijzerenheilig kabinet. Maar ook voorzitter van de werkgeversclub VNO-NCW Rinnooy-Kan zag niets in de afschaffing van de Ziektewet per 1 januari 1996 en de privatisering van de WAO zoals Linschoten die voorstaat. Maar Linschoten is niet onder de indruk van de weerstand. 'Natuurlijk twijfel ik weleens. Ik ben een beroepstwijelaar, als ik dat niet was zat ik niet op deze post. Maar op een gegeven moment moet je de knoop door kunnen hakken. Het SER-advies heb ik naast me neergelegd omdat het een slecht advies was. Het komt neer op het vooruitschuiven van een noodzakelijke operatie. En dit kabinet houdt niet van vooruitschuiven van problemen die nu opgelost moeten worden.' Linschoten vindt de kritiek van de SER op zijn plannen eigenlijk nog wel meevallen. De verschillen tussen zijn voorstellen en die van de SER zijn niet principieel, maar gradueel zo betoogt de VVD-bewindsman. 'Wat heeft men binnen de SER nu als concrete kritiek geformuleerd? Met de premiedifferentiatie voor de WAO hebben we het vorige SER-advies gevolgd. En op het gebied van de Ziektewet zitten we op dezelfde lijn. Alleen wil de SER het allemaal een stapje langzamer. Zij willen de Ziektewetperiode uitbreiden tot drie of zelfs vijf jaar. Daar ben ik tegen. Ik weet dan precies wat er gebeurt. Dan komen de commercieel aantrekkelijke risico's voor rekening van het bedrijfsleven en worden de zware risico's gedumpte bij de overheid. Dat betekent dat je het hele systeem opblaast. Het SER-advies halveerde de effecten die wij willen bereiken. En dat heeft zeer ernstige consequenties.'

Linschoten wordt ook niet warm of koud van de reacties van de vakbondsvoormannen die de staatssecretaris een chanteur noemden omdat hij het koppelen tussen lonen en uitkeringen afhankelijk maakte van het halen van de bezuinigingsdoelstellingen. 'Chantage is een zwaar woord, maar ook onzin. Waarom zou ik chanteren? Het is helder. Wil je op lange termijn de koppeling tussen lonen en uitkeringen garanderen, dan moet je een goede balans hebben tussen actieven en inactieven. Dat verzin ik niet. Dat staat in de wet.'

Op diezelfde wet beriep Stekelenburg zich toen hij in *Arbeidsomstandigheden* 6 er op wees dat in 1996 de

afgesproken verhouding tussen actieven en inactieven zou worden gehaald en dat er dus gekoppeld moest worden. Linschoten is het eens met Stekelenburg. 'Formeel gezien heeft hij gelijk. Maar het is in dit land niet meer zo dat een plus een twee is. Dat geldt hooguit voor de derde groep van de basisschool. Wij hebben niet alleen te maken met het verhoudingsgetal zoals dat nu voor ons ligt, maar ook met een economische inschatting die wij maken. En als we nu de bezuinigingsdoelstelling niet halen, loopt het aantal inactieven weer op. Het gevolg is een verstoorde balans.'

Kortmann versus Annink

Ook op het terrein van de arbeidsomstandigheden is het evenwicht naar de stellige overtuiging van Linschoten verstoord. Eerder bracht de commissie Kortmann in haar rapport 'Van Keurslijf naar Keurmerk' advies uit aan de staatssecretaris over hoe het allemaal veel simpeler kon. Maar het rapport van Kortmann werd overruled. De commissie Annink toog aan het werk en kwam in juli van dit jaar met het rapport 'Maatwerk in bescherming'. In contrast met de aanbevelingen van Kortmann, legt Annink vooral bij de werkgevers en werknemers de verantwoordelijkheid voor goede arbeidsomstandigheden. Het heil dat Kortmann zag in een privaatrechtelijk systeem, waarbij via gerechtelijke procedures misstanden op het arbogebied moesten worden uitgevochten is door Annink en de zijnen verlaten. De werkgever zat vanzelf voor goede arbeidsomstandigheden zorg dragen als hij dit straks in een lagere ZW en WAO-premie beloond ziet, meent de commissie. Een basisniveau van bescherming moet door de overheid geformuleerd en gehandhaafd worden. Die handhaving kan worden versterkt door het invoeren van administratieve boetes. Het lijkt erop dat het rapport Kortmann niet in het straatje paste van de staatssecretaris en daarom iemand anders aan het werk zette. Een onjuiste redenatie, aldus Linschoten. 'Het eerste doel is het terugdringen van het aantal arbeidsomstandighedenartikelen van 1200 naar 400 en inzichtelijkere wetgeving, zonder dat het beschermingsniveau in gevaar komt. Als je de stapel arbobesluiten krijgt voorgeschoteld, dan onttrekt je dat alle lust om ze door te nemen. Daarnaast wil ik de arbeidsomstandighedenwet wijzigen. Om daarvoor een goede adviesaanvraag te doen, moet ik bouwstenen hebben. Kortmann is er daar een van. Het overgrote deel van het

rapport is zeer bruikbaar. Zeker op het punt van de vereenvoudiging van de regels. Het rapport gaat zeker niet de la in. Maar op het punt van het privaatrecht gaat Kortmann een stap verder dan ik aan het kabinet zou willen voorstellen. Het privaatrecht blinkt niet uit in snelheid en oplossend vermogen. En toch dwingt Kortmann de werkgevers en werknemers om in hele kostbare en langdradige procedures terecht te komen. Je moet zorgen dat het conflict niet ontstaat en als het dan toch ontstaat, moet het snel tot een oplossing worden gebracht. Het accent lag bij Kortmann op het verschuiven van publiekelijke verantwoordelijkheid naar privaatrechtelijke verantwoordelijkheid. Er zijn effectievere middelen om een goed arbobeleid in Nederland tot stand te brengen.'

Lik-op-stuk

Linschoten verwacht, zoals een rechtgeaarde VVD-er betaamt, veel van de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en de marktwerking, ook in het er op na houden van goede arbeidsomstandigheden. Privatisering van de ZW en premiedifferentiatie voor de WAO zal er voor zorgen dat goede arbeidsomstandigheden beloond worden door minder uitstroom van arbeidsongeschikten en dus een lagere premie. Daarnaast biedt de overheid een vloer van veiligheidsnormen. Linschoten: 'Het is niet zo dat de overheid meer afstand gaat nemen. De overheid blijft de veiligheidsnormen vaststellen, zodat het beschermingsniveau overeind blijft. Dat kan ook niet anders. Zoveel beleidsruimte hebben we niet, want 90 procent van de normering is gebaseerd op Europese regelgeving. Er komt wel een andere verantwoordelijkheidsverdeling. Het is handiger om de verantwoordelijkheid direct bij de werkgever te leggen in plaats van bij de Inspectiedienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid die onder andere aan de hand van klachten optreedt. Ik wil de handhaving via twee lijnen laten lopen. Ondernemers moeten verplicht deskundige ondersteuning van een arbodienst inhuren en er komen forse financiële prikkels als het fout gaat. Ondernemers voelen zo heel goed in de portemonnee als ze het niet goed doen. Dat is veel effectiever dan die hele gedetailleerde regelgeving die je moet controleren.' Het kabinet wil de Inspectiedienst een soort lik-op-stuk-beleid laten voeren door de inspectiedienst de bevoegdheid te geven administratieve boetes op te leggen. Het verplicht stellen van een arbodienst lijkt in

tegenspraak met de stellige overtuiging van de staatssecretaris dat een ondernemer wijs genoeg is om zijn kosten zo laag mogelijk te houden. Een arbodienst levert deskundigheid, met als gevolg goede arbeidsomstandigheden, minder arbeidsongeschikte werknemers en dus een fors lagere ZW en WAO-premie. De werkgever zou dus automatisch kiezen voor een arbodienst. Maar verrassend genoeg gaat deze redenering Linschoten te ver. 'Misschien dat een van mijn opvolgers de verplichte aansluiting bij een arbodienst ter discussie stelt. Maar in mijn bewindsperiode zal dat zeker niet het geval zijn. Vooralsnog is er in het bedrijfsleven niet een overdreven grote kennis over hoe ze met het verbeteren van arbeidsomstandigheden hun eigen profijt kunnen halen. Er is veel koudwatervrees. Bovendien moest er eerst een infrastructuur van deskundigheid van arbodiensten gecreëerd worden. Dan moet je de arbodiensten wel verzekeren van klanten. Die waren er niet geweest zonder verplichtstelling van arbodiensten. Als we dat niet hadden gedaan, hadden we in 1998 geconcludeerd dat de ondernemers van het nut van een arbodienst overtuigd waren, maar dat ze er onvoldoende waren. En dat had de prijzen weer omhoog gestuwd.'

Met de discussie rond de voorstellen van Linschoten zal de bewindsman waarschijnlijk de meeste vragen krijgen over hoe hij het probleem rond de selectie aan de poort gaat ondervangen. Mensen die iets mankeren dreigen geslachtodferd te worden in de nieuwe opzet van de WAO en afschaffing van de Ziektewet. Linschoten erkent het gevaar. 'We hebben een uitgebreid pakket aan flankerend beleid geformuleerd om te voorkomen dat werkgevers mensen niet aannemen om de verkeerde redenen. Bijvoorbeeld door in de wet te zetten dat mensen die reïntegreren na een maand opnieuw een uitkering krijgen als ze weer ziek worden en last krijgen van de kwaal waardoor ze in eerste instantie in de WAO belandden. De doorbetalingsverplichting van een jaar voor de werkgevers komt daardoor te vervallen. We moeten voorkomen dat het voor werkgevers aantrekkelijk is om aan de poort te selecteren. Toch heeft de werkgever het liefst iemand die zo gezond mogelijk is en zo weinig mogelijk verzuimd. Maar dat is altijd zo geweest. Dat heeft niet met het nieuwe beleid te maken.'

Straf

De bewindsman hoopt met zijn plan-

nen een eind te maken aan de in zijn ogen oneigenlijke financiering van de WAO. De vervuiler betaalt, wordt ook hier het principe. Maar als die vervuiler de rekening niet kan betalen, is een faillissement dan niet de uiterste consequentie? Linschoten: 'Als activiteiten zoals de bouw, gepaard gaan met een hoog risico op arbeidsongeschiktheid, vind ik dat het bouwprodukt duurder moet worden. Dan moet de huizenkoper dat maar opbrengen. Het hogere risico mag niet langer afgewenteld worden op de gehele samenleving. Maar als er een sector is waar nog het nodige aan arbeidsomstandigheden verbeterd kan worden is het wel de bouw. Het gekke is dat er geredeneerd wordt dat ondernemingen met een hoog verzuimpercentage en veel arbeidsongeschikten gedupeerd worden door de nieuwe maatregelen. Ik denk dat ze juist veel kunnen verdienen. Maar als bedrijven significant slechter scoren op het terrein van het ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid, kunnen ze failliet gaan. Dat moet dan maar. Dat is juist de bedoeling. Je wordt gestraft voor slecht gedrag.'

Linschoten bestrijdt dat PvdA-minister Melkert van SZW moeite zou hebben met zijn plannen voor de arbeidsomstandighedenwet. 'Het interessante is dat we op dezelfde lijn zitten. Ik heb veel kritiek en ook veel onterechte kritiek gelezen op mijn plannen, maar niet van iemand uit de PvdA.'

De privatisering van de WAO en Ziektewet is voor Linschoten het pièce de résistance van zijn beleid geworden. Waarbij historisch besef de staatssecretaris niet vreemd is. 'Natuurlijk kunnen we deze voorstellen doen omdat de tijdgeest veranderd is. Maar als we nu niet deze stappen in de sociale zekerheid zetten, kunnen we lastenverlichting vergeten en dat betekent meer werkgelegenheid op onze buik schrijven. En waar het dit kabinet toch echt om te doen is, is werk, werk en nog eens werk. Dat ik met mijn plannen niet heel Nederland applaudiserend onder mijn departement tref, vind ik niet zo erg. Dat zou mijn ambitie niet eens zijn.'

'Arbeidstijdenwet compleet'

Het boek 'Arbeidstijdenwet compleet' biedt als eerste de volledige wettekst van de nieuwe arbeidstijdenwet, met een uitgebreide toelichting. De wet ligt nu ter goedkeuring bij de Eerste Kamer. De toelichting op de wet wordt gegeven door twee beleidsmedewerkers van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid die direct bij het opstellen van de wet waren betrokken. Met deze toegelichte wettekst is het mogelijk de bedrijfsvoering voor te bereiden op de nieuwe regels rond arbeids- en rusttijden. Het boek is een uitgave in de Arbeidswetgevingreeks van het Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden (NIA). De nieuwe Arbeidstijdenwet vervangt alle bestaande wet- en regelgeving rond arbeids- en rusttijden. De wet stelt arbeidsomstandigheden en de combineerbaarheid van arbeid met zorgtaken centraal. Veel aandacht is er in de wet voor medezeggenschap en flexibilisering. Vergeleken bij de bestaande regelgeving biedt deze wet vergaande vereenvoudiging. Toch is er sprake van enkele uitzonderingssituaties (rijdend, varend en vliegend personeel bijvoorbeeld) die in latere Arbeidstijdenbesluiten (Algemene Maatregelen van Bestuur) worden uitgewerkt.

Uiterlijk in 1997 zal iedere werkgever en werknemer te maken hebben met het nieuwe regime van arbeids- en rusttijden van deze wet. Met de komst daarvan wordt een ruim 12 jaar durende discussie over arbeids- en rusttijden afgesloten. Een combinatie van Standaard- en Overlegregeling waarborgt dat iedere arbeidssituatie de best passende werktijdregeling krijgt.

In de nieuwe uitgave staat bij elk artikel van de wet een uitgebreide toelichting die de wettekst verduidelijkt en toepasbaar maakt. De inleiding biedt inzicht in achtergrond, opzet en reikwijdte van de wet. Het uitgebreide register geeft direct toegang tot de relevante artikelen en biedt daarmee grote tijdsbesparing. De 'Arbeidstijdenwet Compleet' kost f 32,50, exclusief BTW en verzendkosten. Het boek is te bestellen bij de afdeling Verkoop van het NIA, tel. 020-54 98 404/465/504, fax 020-644 31 02.